

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1976/77:20

med anledning av propositionen 1976/77:71 om viss ersättning till handikappad

Propositionen

I propositionen hemställs att riksdagen skall godkänna att regeringen beslutar om särskild ersättning till Tonny Bodmark med 17 000 kr.

Bakgrunden till regeringens förslag är följande.

Tonny Bodmark är född 1950 och handikappad efter en tidig hjärnskada med bl. a. betydande talsvårigheter och nedsatt rörelseförmåga i båda händerna. Han började läsa juridik under hösten 1973 och uppbar då sedan mitten av 1960-talet folkpension i form av helt sjukbidrag. En ansökan från Bodmark om fortsatt sjukbidrag avslogs av Norrbottens läns allmänna försäkringskassa i januari 1974. Beslutet fastställdes slutligt av försäkringsdomstolen den 17 april 1975.

Sedan Bodmark under augusti 1975 genomgått arbetsprövning vid statens arbetsklirik ansökte han i september 1975 på nytt om sjukbidrag hos Stockholms läns allmänna försäkringskassa. Med hänsyn till resultatet av arbetsprövningen beviljades hans ansökan. Eftersom lagen om allmän försäkring medger retroaktiva pensionsförmåner under högst tre månader beviljades sjukbidraget fr. o. m. juni 1975. Beslutet fastställdes slutligt av försäkringsdomstolen i december 1976. En ansökan om resning av försäkringsdomstolens tidigare dom av den 17 april 1975 lämnades utan bifall av regeringsrätten den 10 februari 1976.

Under den tid Bodmark inte hade sjukbidrag uppbar han i stället invaliditetsersättning med 7 700 kr. Vidare tilldelades han studiemedel.

I propositionen anför chefen för socialdepartementet att statsmakterna, med hänsyn till de speciella förhållanden som obestriddligen föreligger i fallet, enligt hans mening bör utnyttja de möjligheter som myndigheterna saknar och i särskild ordning ge Bodmark ersättning för uteblivna pensions- och tilläggsförmåner för tiden december 1973–maj 1975. Förmånerna i fråga skulle ha utgjort 24 500 kr. Departementschefen föreslår emellertid att av Bodmark uppuren invaliditetsersättning avräknas, i följd varav ersättning skall utgå med avrundat 17 000 kr. Beloppet skall utbetalas från femte huvudtitelns reservationsanslag Extra utgifter.

Utskottet

Utskottet har inte något att erinra mot att den ersättning som ställts i utsikt till Bodmark utbetalas och tillstyrker följaktligen propositionens förslag.

Härutöver vill utskottet anföra följande. Principen om allas likhet inför lagen är djupt rotad i det svenska rättssamhället. Riksdagens främsta uppgift är att genom lagstiftning utfärda för myndigheter och enskilda bindande normer, medan tillämpningen av dessa normer helt överläts på myndigheter och domstolar. Av kravet på en lika behandling av medborgarna följer att rättsreglerna skall vara generella. Riksdagens lagstiftningsmakt ger inte något utrymme för att i särskilda fall genom lag besluta om angelägenhet i vilken avgörandet ankommer på domstol eller myndighet.

Lagen om allmän försäkring omfattar i princip alla medborgare och lagen ger den enskilde möjlighet att genom besvär vinna rättelse av felaktiga beslut. Regeringen har lika litet som riksdagen någon möjlighet att i ett enskilt försäkringsärende ändra myndighets eller domstols avgörande. Däremot kan – och bör – regeringen genom förslag om ändringar i lagen eller genom helt ny generellt verkande lagstiftning verka för att bestämmelser och deras tillämpning ger ett materiellt tillfredsställande resultat.

Socialförsäkringssystemet – i första hand det allmänna pensionssystemet – har utformats med särskild hänsyn till handikappades behov av stöd. Handikappersättning, vårdbidrag och i många fall förtidspension utgör direkt anpassade stöd till handikappade och det är enligt utskottets mening av stor vikt att bestämmelserna härom är utformade så att den som är i behov av stöd också får det. Med hänsyn bl. a. till den snabba reformtakten inom socialförsäkringslagstiftningen och de skiftande behov av grundtrygghet som efter hand ger sig till känna är det tyvärr ofrånkomligt att systemet uppvisar vissa brister, främst i samordningen med andra bidragssystem. Detta är bakgrunden till att den socialpolitiska samordningsutredningen på riksdagens begäran tillsattes år 1975. Utredningen skall klarlägga hur långt det socialpolitiska bidragssystemet kan samordnas i en allmän socialförsäkring och utredningens arbete tar bl. a. sikte på en systematisk genomgång av lagen om allmän försäkring med beaktande av samordningsfrågorna både inom denna lagstiftning och i förhållande till andra bidragsformer.

Vad särskilt gäller retroaktiviteten för utbetalning av pensionsförmåner har riksdagen – i anledning av att barn i ett flertal fall gått miste om sina pensionsförmåner – vid fjolårets riksmöte (SfU 1975/76:3) uttalat sig för en ändring av denna tid när det gäller barnpensioner och samtidigt understrukt att det torde bli nödvändigt att i sammanhanget även överväga bl. a. en ändring av bestämmelserna om retroaktivitet när det gäller andra pensionsförmåner. Riksdagen har också understrukt angelägenheten av att frågan får en snar lösning. Frågan övervägs f. n. av pensionskommittén.

Vad utskottet nu anfört understryker att i den mån lagstiftningen och dess tillämpning ger anledning till ändringar dessa måste företas i föreskriven ordning. Om man utanför denna ordning särbehandlar enskilda fall föreligger en uppenbar risk att detta skapar en känsla av rättsosäkerhet hos medborgarna och medför svårigheter för de lagtillämpande organen. Eftersom utskottet på grund av de föreliggande omständigheterna ansett sig böra

medverka till att ett enskilt fall särbehandlas med utnyttjande av riksdagens rätt att besluta över statens medel, finns det enligt utskottets mening desto större anledning att göra dessa principiellt viktiga påpekanden. Med det anförda förutsätter utskottet att det förfaringsätt som utskottet nu ställer sig bakom inte blir vägledande för framtiden.

Utskottet hemställer

att riksdagen godkänner att regeringen beslutar om särskild ersättning till Tonny Bodmark med 17 000 kr.

Stockholm den 22 mars 1977

På socialförsäkringsutskottets vägnar

SVEN ASPLING

Närvarande: herrar Aspling (s), Carlsson i Vikmanshyttan (c), Ringaby (m), Magnusson i Nennesholm (c), Karlsson i Ronneby (s), fröken Bergström (fp), fru Håvik (s), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Åkerlind (m), Nilsson i Kristianstad* (s), Andersson i Edsbro (c), Nilsson i Norrköping (s), fru Andersson i Täby (c) och fru Johansson i Tidaholm* (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

